

El català i les noves tecnologies

Tirant lo xip

La presentació del paquet informàtic en català Tirant, fabricat per l'empresa Tesi, de Gandia (la Safor), ha servit per a debatre el futur de la nostra llengua en relació amb les noves tecnologies.

En la fèrtil, rica i deliciosa ciutat de Gandia hi havia un paquet informàtic potentíssim, anomenat Tirant". Joanot Martorell no ho podia preveure, però ara Tirant ja no és només el nom del valent cavaller, sinó també el d'un paquet informàtic, versió catalana del Barbro, que des de fa uns anys comercialitza l'empresa Tesi, SA, de Gandia.

Anomenar Tirant la versió catalana d'un programa informàtic pot ser un símbol. Potser pretén enllaçar una tradició cultural secular amb el repte de les noves tecnologies, sense les quals una llengua pot ser que no sobrevisqui al segle vinent. I si Barbro -i la versió catalana- varen néixer a Gandia i fa poc hem com-

memorat el cinquè centenari del Tirant de Joanot Martorell, sens dubte el nom és d'allò més encertat.

Barbro és un paquet informàtic que permet de realitzar nombroses operacions. A més de les clàssiques -edició de textos, base de dades, full de càlcul, agenda, etc.- incorpora diversos programes estadístics. Aquest conjunt de funcions fa que sigui un paquet integrat i no pas un simple programa. Fins ara, Barbro existia en espanyol i en suec. L'any passat en varen aparèixer les versions en anglès i en portuguès. I ara la versió catalana és la cinquena que surt al mercat. Tesi ha tingut la voluntat expressa de fer aquesta versió. Tirant va ser presentat a Barcelona, on algú potser es preguntava per què

la versió catalana havia nascut al País Valencià. Josep Múria, director de Tesi, es feia la pregunta contrària: "¿Per què no?" Vist el conflicte lingüístic artificial i polititzat, el fet que aquest potent paquet informàtic en català hagi nascut a València ofereix una prova de normalitat.

Josep Múria va ressaltar, durant la presentació, les prestacions de Barbro. En la demostració es mostrava la capacitat del sistema de manipular grans quantitats d'informació. S'hi havien introduït les dades de tots els municipis del Principat, amb superfície, habitants, nombre de telèfons, llicències fiscals, etc. En un segon podíem obtenir les dades que volguéssim i realitzar gràfics. Així, Tirant permet de saber quin percentatge de mu-

Tirant és la versió catalana de Barbro, la cinquena que es fa d'aquest paquet informàtic que permet de fer nombroses operacions.

J. MORERA

Barbie, superstar en català

Ets la meva millor amiga. ¿Vols fer-me un pentinat? M'encanta l'estiu. Anem a comprar. ¿Vols cantar una cançó? ¿T'agrada ballar?" Amb aquestes frases pronunciades en un català oriental més aviat neutre es presentava el mes passat la primera Barbie que parla en català. La casa Mattel, que a final de l'any passat va llançar al mercat la primera Barbie parladora —en anglès— presenta ara la Barbie que parla en català com una de les activitats del 25è aniversari de l'arribada de Barbie al país.

La Barbie Dolces Paraules —així s'anomena el nou model— es presenta abillada amb un vestit de primavera-estiu florejat i uns cabells llargs arissats com una sirena. Però la resta continua sent la Barbie de sempre, amb la mateixa fisonomia que ja presentava l'any 1959, quan la van presentar a la Fira anual de la Juguina de Nova York: llavis lineals sense somriure, ulls molt marcats, profunds i cara allargassada. Era la representació de les característiques que en aquell moment la dona americana considerava com el prototip de la dona ideal. La celebritat d'aquesta nina l'ha convertida en llegenda des que a l'any 86 Andy Warhol la va fotografiar o des que a l'any 89 fou nomenada ambaixadora de la Unicef. Aquest mateix any, i per celebrar el 30è aniversari de la Barbie, els millors dissenyadors francesos van confeccionar una col·lecció sencera per a vestir-la d'alta costura. I ara, per si tot plegat fos poc, parla en català.

Xènia Bussé

nicipis tenen un nombre determinat de telèfons per habitant o quants municipis hi ha que tinguin entre 5 i 10 caixes d'estalvis. Es poden fer els creuaments que es vulguin i això permet de servir-se'n en estudis de mercat, estudis epidemiològics, macroenquestes, etc.

Una mostra de l'interès de Barbro és que és utilitzat per diverses institucions i empreses molt importants: la Generalitat Valenciana, la Universitat de València, la Junta de Galícia, el govern basc, Euskal Telebista, el Corte Inglés, el Banc de Sabadell, el BBV, el Reial Automòbil Club de Catalunya, les més importants empreses d'auditories i estudis de mercat, etc.

EL FUTUR DEL CATALÀ

Aprofitant la presentació de Tirant, es

Segons Josep Múria, director de TESI, el fet que el paquet informàtic en català hagi nascut al País Valencià és una prova de normalitat.

J. MOREIRA

va celebrar un debat sobre el tema "El futur del català i les noves tecnologies", un aspecte poc debatut i que afecta molt directament l'esdevenidor de la nostra llengua. En el debat, Miquel Reniu, director general de Política Lingüística de la Generalitat de Catalunya —que ha subvencionat l'edició dels manuals del Tirant—, va referir-se a la poca quantitat d'empreses que tenen programari —terme proposat per a designar *software*— en català. I que moltes de les que en tenen solen ser empreses petites i especialitzades, que han encarregat un programari concret. Reniu va explicar que el seu departament potenciarà no sols la traducció i adaptació de programes ja existents, com ara Windows o Lotus, sinó sobretot la creació de programes específics nous.

Santiago Guillén, director del Centre de Divulgació de la Informàtica, i Josep M. Ferré, expert en màrqueting, varen reflexionar sobre les raons per les quals a les empreses els costa adoptar el català. Per Ferré, "s'avança, però ens costarà molt. Cada vegada hi ha més multinacionals i alguns directius estrangers que amb prou feines saben castellà els pot semblar complicat aprendre, a més, català". Per Guillén, "s'ha cregut massa en el racionalisme i no s'ha entès que el llenguatge és interpretatiu. Al treball hi ha un entorn canviant i el llenguatge és més interpretatiu que mai, i o tenim català a la feina o la llengua se'ns convertirà en una mòmia en quatre dies".

Ferran Fabregat, de l'àrea de Normalització Lingüística de la Universitat de València, va destacar un dels problemes

importants: la manca d'un estàndard de llengua. "No hem superat —va dir— la regionalització de la llengua. Les noves tecnologies fan que es potencien cada vegada més els estàndards en les diverses llengües". Però si molts ciutadans i algunes institucions no reconeixen la unitat de la llengua, es fa difícil trobar un model que serveixi per a tots els Països Catalans.

Tirant ha trobat una solució. Si les ordres es posen en primera persona del singular del present d'indicatiu, apareixeran variants: *poso, pose, pos*. La solució ha estat d'utilitzar la primera persona del plural: *posem*. En cas de dobles lèxics, els han fet equivalents. Així, Tirant entén tant "eixir" com "sortir". El problema de l'estàndard va ser exposat per Mà-

rius Serra. L'escriptor va dir que si els actuals mitjans de comunicació haguessin sorgit fa uns quants segles, potser avui tots parlaríem llatí. "Si l'anglès -va explicar- no s'ha llatinitzat i no ha donat origen a diverses llengües ha estat per les noves tecnologies". Aquestes noves tecnologies han fet de l'anglès la llengua més viva.

En el cas del català, "quan es va produir la gran irrupció dels nous mitjans, el català no senyorejaven a les nostres terres". I es va referir a l'efecte Mississipi: la típica frase "Nunca debiste cruzar el Mississipi", semblava que s'havia de dir sempre en castellà, com si aquesta fos la llengua oficial del *western*. Però era problema de costum i la televisió ha fet que el català al cinema ja no sembli estrany.

Serra va demanar la catalanització de la literatura més llegida: els prospectes d'instruccions dels electrodomèstics i altres ginys. Josep M. Ferré va assenyalar que a Catalunya ens falta màrqueting i "es venen pomes franceses al cor del Principat, escalivada catalana feta a Holanda i taronges israelianes a València". Per Ferré cal lligar l'ús del català, les

noves tecnologies i el màrqueting.

BARBIE PARLA CATALÀ

Guillén va destacar que ara cal utilitzar tant el llenguatge com la imatge, però que no hi ha prou cultura per a aprofitar la imatge. Mentrestant, l'expert en enigmística, Màrius Serra, feia un anagrama: amb les lletres d'IMATGE componia la paraula AGITEM, com abonant la qüestió lingüística.

Miquel Renu es treia un as de la màniga. En una bossa duia una joguina que li havien regalat: la nina Barbie ja parla en català i serà aviat al mercat. "I això -va destacar Renu- s'ha fet sense demanar-nos cap subvenció.

Un bon símptoma. Al final del debat, hi havia un cert optimisme sobre el futur, però sobretot es destacava que sense programes informàtics, CD-ROM, videojocs, traductores automàtiques i altres elements en català, la nostra llengua no ho tindria gaire bé en el futur. "¿Anem a comprar?", demanava la Barbie. Esperem que aviat pugui comprar força elements tecnològics en català.

Xavier Duran

Programes en català: oferta i demanda

Actualment, el mercat de productes informàtics en català no és precisament gaire ampli. Hi ha la versió catalana del sistema operatiu MS-DOS 5.0, de Bull, Olivetti i Fujitsu, que també varen elaborar la versió en català de l'entorn Windows 3.1. L'empresa Apple ofereix la versió catalana de sistema operatiu 7.1, presentat al desembre de 1992, que es pot utilitzar en els ordinadors Macintosh.

Una enquesta mostra que només un 18% de les 193 empreses estudiades tenen programari en català. De la resta, un 62,4% no tenien interès a tenir-ne i un 14% no n'havien trobat al mercat.

Del 62,40% que no hi tenien interès, un 57% diuen que comparteixen programes amb empreses de fora de Catalunya, un 24% considera que els seus treballadors no tenen prou coneixements de català, un 12% no veu la necessitat de tenir-ne i un 8,1% creu que per a fer documents en català no cal tenir el programari en català.

X. D.

**COMENÇAMENT DES NOUS CURSOS DE
LLENGUA I CULTURA DEL PAÍS VALENCIÀ**

CURSOS INTENSIVS A MAIG

<p>MATRICULA OBERTA DE L'1 D'ABRIL AL 30 NIVELLS: ORAL - ELEMENTAL - MITJÀ - SUPERIOR. GRUPS REDUITS.</p>	<p>ELS CURSOS VAN DIRIGITS A LA SUPERACIO DE LES PROVES DE LA JUNTA QUALIFICADORA. EN ACABAR EL CURS S'OBTINDRA UN CERTIFICAT ACREDITATIU</p>
--	--

**APRENDRE LA TEUA LLENGUA,
DEPEN DE TU**

MÉS INFORMACIO: CENTRE CARLES SALVADOR, C/MORATIN 15, 6a. CP 46002 TEL. (96) 351 17 27

**ФОТО
SOVIETICA
1917 — 1991**

La historia de la URSS, desde su nacimiento en la Revolución de Octubre de 1917 hasta el inicio de su disolución en el putsch de Agosto de 1991 a través de 450 fotografías de 60 autores: desde Rodichenko, Halip, Ignatovitch, Ballermanniz, Alpert, Najpelbaum, Oisup, Sterenberg, Zelma, Gurail, Shaguin, Shaikhet, Khaldei, Knoring, Kudolarov, Lnskutov, hasta las últimas generaciones Koposov, Filunov, Bodiov, Nosov y Schekoldin.

1 Abril-30 Mayo

SALA PAPPALÓ - PALAU DELS SCALA
C/ Landerer, 5. D.C.B. MARIIB66, 4
Tel. (96) 3923077-3920001. Fax 3914678
Horario: Martes-Viernes: 10.30-13.30 y 17-21 h.
Sábados: 17-21h. Domingos: 10.30-13.30. Lunas cerrado

DIPUTACIÓ DE VALENCIA